

Інститут регіональних досліджень НАН України за 2006-2010 рр.: здобутки, проблеми, перспективи

У стислому вигляді викладено основні результати наукової та науково-організаційної діяльності Інституту регіональних досліджень НАН України за 2006-2010 рр. Показано теоретичні здобутки вчених, наведено підсумки впровадження результатів досліджень в практику. Висвітлено найбільш важливі досягнення в науково-організаційній діяльності, виданні наукових праць, розвитку міжнародних зв'язків. Окреслено пріоритетні завдання подальшої наукової та науково-організаційної діяльності Інституту.

Ключові слова: науково-організаційна діяльність, наукові розробки, конференції, видавнича діяльність, співробітництво, наукові кадри.

Станом на 1.01.2011 р. організаційну структуру Інституту складала 8 наукових підрозділів:

- відділ регіональної екологічної політики;
- відділ регіональної економічної політики;
- відділ соціально-гуманітарного розвитку регіону;
- відділ прогнозування і моделювання розвитку регіону;
- відділ проблем ринкової інфраструктури та транскордонного співробітництва;
- відділ проблем розвитку фінансово-кредитних відносин в регіоні;
- відділ моніторингу регіонального розвитку;
- відділ територіальних суспільних систем і просторового розвитку

Згідно з тематичними планами Інституту в 2006-2010 рр. проводились дослідження із 35 НДР, що виконувались за рахунок бюджетних коштів НАН України, зокрема: 27 відомчих тем, 8 тем в рамках програмно-цільової та конкурсної тематики НАН України, а також 3 конкурсні теми за фінансуванням інших міністерств і відомств. Із 38 НДР протягом звітнього періоду 34 теми були завершені. Виконувалось також 34 роботи госпдоговірної тематики за угодами з відповідними замовниками.

Тематика наукових досліджень Інституту визначалась головними напрямками його діяльності, затвердженими Постановою Президії НАН України №45 від 22.02.2006 р. «Про наукову та науково-організаційну діяльність Інституту регіональних досліджень НАН України».

Проведені дослідження дозволили отримати ряд важливих теоретичних та прикладних результатів за основними напрямками наукових досліджень Інституту:

1. Напрямок «Наукові засади розвитку регіональної політики та територіальних суспільних систем»:

- розроблено наукову системологію формування і розвитку регіональних суспільних систем. Сформульовано наукові засади типологізації їх соціального та інноваційно-інтелектуального потенціалу;
- обґрунтовано теоретико-методичні підходи до дослідження проблем адміністративно-територіального устрою України та розробки напрямків його удосконалення;

- досліджено проблеми просторового планування та містобудівної діяльності в Карпатському регіоні, розроблено проект Концепції просторового розвитку гірських районів Львівщини, обґрунтовано теоретично-методологічні засади гармонійного розвитку міст;
- обґрунтовано концепцію інтелектуально-інноваційного розвитку регіону. Досліджено складові потенціалу вищої освіти та його вплив на людський капітал регіону. Розроблено концепцію та механізм реалізації програми забезпечення економіки регіону висококваліфікованими кадрами;
- розроблено концептуально-методологічні засади формування та реалізації регіональної соціальної політики у контексті зміни ідеологічної парадигми механізму її здійснення в Україні;
- обґрунтовано методологічні і теоретичні засади вивчення внутрідержавної міжрегіональної інтеграції в умовах формування інтегрованого економічного простору держави;
- обґрунтовано концептуальні основи моделювання задач просторового розвитку територіально-виробничих систем, розроблено методичні підходи, методи оцінки їх конкурентоспроможності та ефективності функціонування;
- розроблено Концепцію вдосконалення територіально-галузевої структури господарського комплексу Карпатського регіону, обґрунтовано пріоритетні напрями трансформації його територіально-галузевої структури. Розроблено Стратегію соціально-економічного розвитку Закарпатської області до 2015 р.;
- обґрунтовано методологію моніторингу діяльності промислових і аграрно-промислових територіальних систем на регіональному рівні. Розроблено методику комплексного оцінювання їх виробничо-фінансового потенціалу;
- обґрунтовано теоретико-методологічні основи прогнозування та моніторингу розвитку промислового виробництва регіону. Розроблено економіко-математичні моделі прогнозування розвитку промислового виробництва регіону;
- розроблено концептуальні підходи до формування просторової організації національної економіки на основі врахування тенденцій змін функціональної та просторової структури. Визначено особливості реалізації концепції міжрегіональної економічної інтеграції в процесі районування економічного простору України;
- здійснено просторовий вимір маргіналізаційності, конкурентійності та інноваційності територіально-структурних процесів у регіоні. Розроблено проект концепції удосконалення державної просторової політики регіонів із врахуванням прояву новітніх ознак територіально-структурних процесів. Обґрунтовано основні положення концепції соціально-економічного розвитку малих міст регіону;
- розроблено методичні підходи до оцінювання міграційних ризиків. Визначено роль моделювання міграційної політики в гармонізації розвитку вітчизняних територіальних суспільних систем. Сформовано пропозиції щодо методичного забезпечення економічної та соціальної оцінки ефективності міграційних процесів в Україні;
- розроблено теоретико-методологічні основи розвитку людського капіталу в умовах формування економіки знань. Сформульовано основні напрями трансформації соціально-трудова систем в умовах глобалізаційних викликів на засадах нової концепції праці та зайнятості населення. Розроблено рекомендації

дації щодо зменшення негативного прояву кризи на розвиток вітчизняного ринку праці;

- обґрунтовано методичні підходи до оцінки рівня розвитку виробничої та соціальної інфраструктури сільських територій, визначено та класифіковано фактори розвитку сільських територій та показники їх економічної діяльності.

2. Напрямок «Еколого-економічні проблеми та перспективи раціонального використання природно-ресурсного потенціалу регіонів України, сталого розвитку гірських територій»:

- розроблено теоретичні підходи до екологізації суспільного розвитку в процесі реформування економічних відносин. Обґрунтовано концептуальну модель функціонування механізму економічного регулювання екологічної безпеки з врахуванням регіональної специфіки України в контексті її європейської інтеграції;
- обґрунтовано теоретичні засади формування гірської політики в Україні в контексті вимог Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. Здійснено аналіз ефективності законодавчо-нормативної бази у сфері гірської політики в Україні, розроблено проект Закону України «Про розвиток гірських територій в Україні»;
- розроблено методичні рекомендації щодо організації моніторингу виконання програм державної підтримки гірських територій. Обґрунтовано концептуальні засади формування програм перспективного розвитку гірських курортів;
- розроблено концептуальні засади формування та реалізації політики ефективного використання природно-ресурсного потенціалу Карпатського регіону. Обґрунтовано основні шляхи модернізації ринкових механізмів регулювання у сфері природокористування в Україні та розроблено рекомендації щодо їх вдосконалення.

3. Напрямок «Фінансові ресурси регіону та проблеми його інноваційно-інвестиційного забезпечення»:

- розроблено методичні підходи та методи оцінки ринкової та неринкової вартості суб'єктів господарювання. Обґрунтовано концептуальні засади управління інноваційним розвитком підприємств на основі підвищення рівня їх капіталізації;
- розроблено методичні підходи до оцінки стану інноваційного розвитку регіонів України, визначено структурні компоненти інституційного забезпечення їх інтелектуально-інноваційного розвитку, обґрунтовано стратегії фінансування інноваційної діяльності;
- опрацьовано концептуальні засади управління соціально-економічним розвитком регіонів на основі підвищення капіталізації їх активів, розроблено методичні рекомендації щодо визначення рівня капіталізації активів регіону;
- проведено оцінку виробничої та соціальної інфраструктури 5 областей Західного регіону України, обґрунтовано основні напрями і способи покращення техніко-економічного стану об'єктів інфраструктури та виробничих фондів;
- розроблено концептуальні засади підвищення ефективності використання фінансового потенціалу регіону, обґрунтовано місце та роль бюджетних ресурсів у його формуванні, розроблено інструментарій оцінки фінансового потенціалу промислових підприємств регіону.

- розроблено методичний інструментарій для моніторингу інвестиційної привабливості регіону, на основі якого проведено комплексну оцінку інвестиційної привабливості семи областей Західного регіону України. Обґрунтовано ключові напрямки і визначено способи підвищення інвестиційної привабливості Західного регіону України.

4. Напрямок «Перспективи розвитку транскордонного співробітництва та посилення конкурентоспроможності прикордонних територій»:

- обґрунтовано механізм формування конкурентного середовища на регіональних ринках, запропоновано методику оцінки конкурентоспроможності регіону, окреслено основні підходи до виявлення та активізації традиційних і нових конкурентних переваг регіону;
- здійснено аналіз конкурентоспроможних сфер прикордонних територій, обґрунтовано організаційно-економічні механізми інституційного, маркетингового, фінансового забезпечення їх конкурентоспроможності;
- визначено особливості та моделі формування транскордонних кластерів. Розроблено концепцію регіональної стратегії формування та підтримки транскордонних кластерів, обґрунтовано механізми її реалізації;
- обґрунтовано науково-методичні засади розвитку нових форм транскордонного співробітництва. Розроблено комплекс науково обґрунтованих рекомендацій щодо формування транскордонних кластерів та розвитку прикордонної торгівлі. Обґрунтовано методологічні підходи щодо сутності транскордонної конвергенції конкурентоспроможності прикордонних регіонів;

Наукові розробки Інституту одержали широке практичне впровадження. Налагоджена співпраця з центральними та регіональними органами влади у підготовці законодавчих та нормативних актів, концепцій та програм. Зокрема у 2009 р. вченими Інституту на замовлення Міністерства регіонального розвитку та будівництва України було розроблено проект Закону України «Про розвиток гірських територій в Україні». Пропозиції та рекомендації науковців Інституту були використані при підготовці проектів Законів України «Про засади державної регіональної політики» (2008, 2009), «Про державне прогнозування та стратегічне планування в Україні» (2008), Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. (2009), Програми діяльності Кабінету Міністрів України «Подолання впливу світової фінансово-економічної кризи та поступальний розвиток» (2009). «Про правовий статус українських трудових мігрантів» (2009), законодавчих актів з питань адміністративно-територіальної реформи в Україні (2010).

Розробки Інституту щодо напрямів та механізмів забезпечення сталого розвитку гірських територій увійшли до Декларації «Країни – члени Ради Європи за сталий розвиток гірських регіонів Європи» та проектів Резолюції і Рекомендацій «Сталий розвиток гірських районів і досвід Карпатських гір» Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи, схвалених на пленарному засіданні Конгресу Ради Європи в Страсбурзі 26-28 жовтня 2010 р.

Наукові розробки Інституту широко впроваджуються і на регіональному рівні. Серед найбільш важливих слід відзначити Стратегію економічного та соціального розвитку Закарпатської області на період до 2015 р. (2006), Програму раціонального використання та охорони природно-ресурсного потенціалу Волинської області (2007), Програму охорони навколишнього природного середовища Львівської області на 2009-2012 рр. (2008), Програму забезпечення високопрофесійними кадрами у Львівській області (2008), Кон-

Таблиця 1

Впровадження наукових розробок ІРД НАН України у 2006-2010 рр.

	2006	2007	2008	2009	2010	Всього
Підготовлено і подано розробок	33	51	40	63	90	277
З них впроваджено:	19	44	25	43	65	196
в т. ч. на рівні						
центральної влади	3	11	3	10	38	65
регіональної влади	12	21	13	30	25	101

цепцію просторового розвитку гірських районів Львівщини (2008), Стратегію розвитку Яворівського району Львівської області (2008), Програму підтримки розвитку малих міст Львівської області» (2009), Програму сталого розвитку гірських територій Івано-Франківської області (2010), Проект концепції Карпатської програми для її реалізації Європейською комісією у наступній фінансовій перспективі ЄС (2010), проекти розвитку гірських курортів (2008-2010) тощо.

Загалом, за результатами досліджень у 2006-2010 рр. підготовлено та надіслано в органи влади, установи та організації 277 аналітичних та доповідних записок, наукових доповідей, методичних рекомендацій та методик, з них впроваджено – 196. До вищих державних органів країни (Кабінету Міністрів України, міністерствам та відомствам, Верховній Раді України, Адміністрації Президента України) скеровано 101 розробку, впроваджено – 65 (табл. 1).

За звітний період Інститут був організатором та співорганізатором проведення 61 науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів різних рівнів. Наукові співробітники Інституту взяли участь у 67 міжнародних конференціях, що проходили за кордоном, зокрема у Москві, Санкт-Петербурзі, Єкатеринбурзі, Курську (Росія), Мінську (Білорусь), Варшаві, Жешуві, Любліні, Кракові, Лодзі, Ярославі, Кельце, Ланцуті, Ясло (Польща), Анталії (Туреччина), Пафосі (Кіпр), Ерфурті, Трірі (ФРН), Відні (Австрія), Будапешті, Піредьгазі (Угорщина), а також у 494 міжнародних та національних конференціях, семінарах та форумах, круглих столах, нарадах, засіданнях робочих груп тощо, які відбувалися в Україні (табл. 2).

Інститут регіональних досліджень є провідною науковою установою в системі НАН України з проблем регіональної політики та транскордонного співробітництва.

Таблиця 2

	2006	2007	2008	2009	2010	Всього
Кількість організованих ІРД конференцій, нарад, семінарів	12	12	10	15	12	61
Участь науковців ІРД у конференціях	87	104	114	118	140	563
Виступи науковців ІРД на конференціях	163	183	186	188	223	943

Координація наукової діяльності з проблем регіональної політики здійснювалась при підготовці проектів законодавчих актів, концептуальних та прогностичних документів державного та регіонального значення, в ході виконання науково-дослідних робіт та практичного впровадження їх результатів, при організації та проведенні конференцій, семінарів та круглих столів з:

– **центральними, регіональними та місцевими органами влади:**

Міністерством економіки України, Міністерством регіонального розвитку та будівництва України, Міністерством охорони навколишнього природного середовища України, Міністерством аграрної політики України, Державним комітетом України із земельних ресурсів, Державною службою туризму Міністерства культури і туризму України; Комітетами Верховної Ради України з питань науки та освіти, з питань соціальної політики та праці та з питань європейської інтеграції, Національним інститутом стратегічних досліджень при Президентові України;

Міністерством економіки АР Крим, Львівською, Волинською, Закарпатською, Івано-Франківською, Чернівецькою, Рівненською, Луганською та Тернопільською облдержадміністраціями, Державними управліннями охорони навколишнього природного середовища у Волинській та Львівській області;

міськими радами м. Львова, Івано-Франківська, Чернівців, Ужгорода, органами місцевої влади Львівської області;

– **науковими установами НАН України:** Радою по вивченню продуктивних сил України НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, Інститутом демографії та соціальних досліджень НАН України, Інститутом економіки промисловості НАН України, Інститутом економіко-правових досліджень НАН України, Інститутом проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Інститутом екології Карпат НАН України, Західним науковим центром НАН та МОН України;

– **вищими навчальними закладами:** Тернопільським національним економічним університетом, Львівським інститутом банківської справи Університету банківської справи НБУ, Національним університетом «Львівська політехніка», Львівським національним аграрним університетом, Львівською державною фінансовою академією, Національним лісотехнічним університетом України, Львівським та Одеським регіональними інститутами державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Національним університетом водного господарства та природокористування, Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу, Буковинським університетом, Західноукраїнським економіко-правничим університетом (м. Івано-Франківськ) та багатьма іншими установами і організаціями.

Зокрема, з проблематики вдосконалення адміністративно-територіального устрою України, представники Інституту брали участь у засіданнях Колегії Міністерства регіонального розвитку та будівництва України. У співпраці з цим Міністерством у 2008 р. також було розроблено проект Закону України «Про розвиток гірських територій в Україні» та проведено серію круглих столів з його обговорення.

Розробки науковців Інституту були використані Комітетом з питань соціальної політики та праці Верховної Ради України при проведенні комітетських слухань на тему «Закордонне українство: сучасний стан та перспективи» та враховані при опрацюванні законопроекту «Про правовий статус українських трудових мігрантів» (2009 р).

У співпраці з іншими установами Відділення економіки НАН України Інститут взяв участь у виконанні комплексних тем «Оцінка техніко-економічного стану об'єктів інфраструктури та виробничих фондів» (2008-2009 рр.), «Інтелектуальна автоматизована інформаційно-аналітична система супроводження бюджетного процесу на базі вітчизняної суперЕОМ» (2010 р.).

У співпраці із регіональними органами влади Інститутом розроблено низку стратегій та програм регіонального та місцевого рівня.

В напрямі досліджень проблем транскордонного співробітництва координація робіт у звітний період проводилася з:

Міністерством економіки України, Міністерством регіонального розвитку та будівництва України, Міністерством закордонних справ України;

ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, НДЕІ Мінекономіки України (м. Київ), Регіональним філіалом Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові, Львівським національним університетом ім. І. Франка, Львівською комерційною академією, Ужгородським національним університетом, Донецьким національним університетом, Волинським державним університетом, Київським національним економічним університетом ім. Вадима Гетьмана, Тернопільським інститутом соціальних та інформаційних технологій, Дрогобицьким державним педагогічним університетом ім. І. Франка, Агенцією регіонального розвитку та європейської інтеграції (м. Львів);

а також із закордонними установами – Ярославською державною вищою школою фахової освіти (Польща), Пряшівським університетом (Словаччина), Центром регіональних досліджень АН Угорщини та Ніредьгазьким інститутом.

Науковці Інституту спільно з Міністерством регіонального розвитку та будівництва України протягом 2008-2009 рр. працювали в робочій групі з питань розробки Національної стратегії створення і ведення транскордонних кластерів. На замовлення цього Міністерства у 2010 р. було розроблено методичні рекомендації щодо виявлення транскордонних кластерів та методичні рекомендації з питань організації прикордонної торгівлі.

За звітний період було підписано 14 угод про співробітництво з вищими навчальними закладами. В напрямі подальшого розвитку співробітництва з вищими навчальними закладами продовжувалась робота з реалізації програми діяльності науково-навчального комплексу «Економосвіта». До складу комплексу входять: Інститут регіональних досліджень НАН України, Інститут економіки та менеджменту НУ «Львівська політехніка», Тернопільський національний економічний університет, Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ, Львівська комерційна академія, Львівська державна фінансова академія, Луцький національний технічний університет, Ярославська державна вища школа фахової освіти (Польща).

До результатів роботи Інституту в рамках комплексу слід віднести:

1. Кооперацію в питаннях забезпечення підготовки висококваліфікованих спеціалістів в сфері економічної діяльності:

- залучення 12 науковців Інституту до навчального процесу у вищих навчальних закладах комплексу;
- підготовка 14 підручників та навчальних посібників для вищої школи.

2. Підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних кадрів:

- підвищення кваліфікації 87 науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів комплексу;

- цільова підготовка в Інституті 9 аспірантів та докторантів за направленням вищих навчальних закладів комплексу;
- захист на спеціалізованій раді ІРД НАН України 47 дисертацій вченими з установ-партнерів.

3. Спільну видавничу діяльність:

- публікація 19 монографій та 9 збірників наукових праць;

4. Спільне проведення 30 науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів з актуальних проблем економіки.

Інститут бере також участь в роботі навчально-наукового центру з підготовки магістрів за спеціальностями «Економіка довкілля і природних ресурсів» з правами відділення цільової підготовки Національного університету водного господарства та природокористування та Західного наукового центру НАН та МОН України.

При Інституті діють 8 спільних із вищими навчальними закладами філій кафедр, а саме:

- філія кафедри банківської справи Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ;
- філія кафедри менеджменту організацій Львівського Інституту Міжрегіональної академії управління персоналом;
- філія кафедри фінансів та економіки природокористування Національного університету водного господарства та природокористування;
- філія кафедри економіки підприємств та інвестицій Національного університету “Львівська політехніка”;
- філія кафедри міжнародної економіки та маркетингу Тернопільського інституту соціальних та інформаційних технологій;
- філія кафедри міжнародних економічних відносин Волинського національного університету ім. Лесі Українки;
- філія кафедри фінансів суб’єктів господарювання та державних фінансів Львівської державної фінансової академії;
- філія кафедри економіки підприємництва та маркетингу у видавничо-поліграфічному комплексі України Української академії друкарства.

У рамках роботи філій кафедр згідно робочих планів здійснювалося залучення вчених Інституту до навчального процесу, керівництва курсовими, дипломними роботами та практикою студентів, підвищення кваліфікації викладачів ВНЗ, проведення спільних семінарів, здійснення спільних досліджень, підготовка спільних публікацій тощо.

Широко відомі та користуються популярністю серед науковців, фахівців та управлінців різноманітні наукові видання Інституту – монографії, підручники та навчальні посібники, брошури та препринти, періодичні видання.

Основні показники видавничої діяльності Інституту за звітний період наведені у табл. 3.

Періодичними фаховими науковими виданнями Інституту є:

- Науково-практичний журнал «Регіональна економіка» (видається щоквартально). За звітний період видано 20 номерів журналу;
- Збірник наукових праць «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України» (періодичність – 6 випусків на рік). За звітний період видано 29 збірників.

Загальний обсяг опублікованої наукової продукції Інституту за звітний період становить 3695,44 д.а., з них співробітникам Інституту належить 2689,3 д.а.

Таблиця 3

Рік	Монографії		Підручники, довідники, науково-популярна література, кількість	Опубліковані брошури, рекомендації, методики	Публікації, кількість			Тези, кількість
	кількість	обсяг, друк. арк.			у вітчизняних виданнях	у зарубіжних виданнях	у пре-принтах	
2006	18	368,35	5	6	237	19	2	65
2007	20	326,57	7	8	302	14	2	78
2008	10	130,62	8	10	241	22	1	130
2009	24	339,02	11	12	247	10	1	121
2010	16	251,43	8	11	379	30	–	155
Всього	88	1415,99	39	47	1406	95	6	549

Динамічно розвивалося міжнародне наукове співробітництво Інституту із науково-дослідними установами країн ЄС (Польщі, Угорщини, Словаччини, ФРН, Австрії), а також із науковими закладами країн СНД (Росії, Білорусі). Співробітництво здійснювалося як на основі прямих двосторонніх зв'язків, так і в рамках угод про наукову співпрацю. Діють угоди про наукову співпрацю з такими закордонними установами:

- Державною вищою школою фахової освіти (м. Ярослав, Польща);
- Відділом економіки Жешувського університету (Польща);
- Головним Інститутом гірничої справи (м. Катовіце, Польща);
- Академією Свентокшиською ім. Яна Кохановського в Кельцах (Польща);
- Факультетом економіки та суспільних наук Ніредьгазького інституту (Угорщина);
- Економічним факультетом Кошицького технічного університету (Словаччина);
- Інститутом економіки НАН Білорусі (м. Мінськ, Білорусь);
- Інститутом проблем економічного відродження (м. Санкт-Петербург, Росія).

Зокрема у звітний період були налагоджені зв'язки та підписані угоди про співробітництво з Відділом економіки Жешувського університету (Польща), Академією Свентокшиською ім. Яна Кохановського в Кельцах (Польща), Економічним факультетом Кошицького технічного університету (Словаччина), Інститутом проблем економічного відродження (м. Санкт-Петербург, Росія).

За цей період Інститут був співорганізатором 32 міжнародних конференцій та семінарів в Україні, до участі в яких було залучені закордонні науковці, та 5 – за кордоном. Вчені Інституту взяли участь в 63 наукових конференціях та семінарах за кордоном.

Основними формами міжнародної співпраці Інституту є: організація спільних наукових конференцій та семінарів, підготовка наукових кадрів, публікація статей у виданнях установ-партнерів, координація наукових досліджень визначеної тематики, реалізація спільних проектів тощо.

Основними тематичними напрямками міжнародного наукового співробітництва Інституту у звітному періоді були:

1. Проблеми соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів та трансграничного співробітництва в умовах інтеграційних та глобалізаційних впливів.

У рамках цього тематичного напрямку у 2006-2010 рр. співробітники Інституту брали участь у виконанні низки наукових проектів, зокрема:

- українсько-угорському проекті «Інтегрований транспортно-логістичний розвиток в прикордонних регіонах Угорщини та України», який фінансувався Міністерством економіки та транспорту Угорщини (2006 р.);
- українсько-польському проекті «Концепція розвитку Турківсько-Бещадського транскордонного регіону і механізми її реалізації», який здійснювала Агенція регіонального розвитку та європейської інтеграції Львівщини (2006 р.);
- українсько-польському проекті в рамках Програми Добросусідства Польща-Білорусь-Україна INTERREG III/TACIS CBC «Виміри активності місцевого самоврядування у сфері транскордонного співробітництва» (2007 р.);
- спільному проекті «Новий рівень добросусідських відносин – розвиток польсько-української стратегії транскордонної співпраці». в рамках Програми Добросусідства Польща-Білорусь-Україна INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006 (основний виконавець з українського боку – Агенція регіонального розвитку та європейської інтеграції, м. Львів). Вчені інституту входили до складу робочої групи, яка розробила спільну українсько-польську стратегію транскордонного співробітництва (2008 р.).

Спільно з Інститутом транскордонного співробітництва та європейської інтеграції та за участю уряду Підкарпатського воєводства було здійснено видання спеціалізованого журналу «Транскордонне співробітництво» (2006-2007 рр.).

2. Соціально-економічні та еколого-економічні дослідження Карпатського регіону.

Співробітництво у цьому напрямі розвивалося з такими закордонними установами як Жешувський університет (Польща), Ярославська державна вища школа фахової освіти (Польща), Економічний факультет Кошицького технічного університету (Словаччина) Ниредьгазький Інститут (Угорщина).

У 2010 р. Інститут в якості партнера брав участь у виконанні проекту «Карпатський Горизонт-2013 – обговорення перспектив операційної програми ЄС для регіону Карпат» (основний виконавець – АОМС «Єврорегіон Карпати – Україна», донор – міжнародний фонд «Відродження»).

3. Просторовий розвиток та територіальне планування регіонів.

У 2007-2008 рр. Інститутом спільно із Міністерством будівництва та транспорту Тюрингії (ФРН) в рамках міжнародного проекту «Європейська академія регіонів» реалізовано спільний українсько-німецький проект «Планування просторового розвитку для Львівського регіону» щодо розробки рекомендацій, ме-

Таблиця 4

Кадровий склад Інституту

Рік	Кількість співробітників	Кількість наукових співробітників	Кількість докторів наук	Кількість кандидатів наук	Середній вік наукових співробітників	Кількість науковців віком до 35 років
2006	137	64	16	37	47	28
2007	134	72	16	36	48	28
2008	143	79	18	39	47	33
2009	142	79	18	39	48	36
2010	136	75	19	42	48	35

тодів та організаційних форм просторового планування територіальних одиниць обласного і нижчого рівня в Україні на прикладі Львівської області з урахуванням німецького досвіду.

Всього протягом 2006-2010 рр. здійснено 58 закордонних відряджень вчених Інституту для участі у міжнародних конференціях, симпозиумах, семінарах, зустрічах та переговорах. За цей період прийнято 61 іноземних вчених. За звітний період науковцями Інституту опубліковано 93 статі в зарубіжних наукових виданнях загальним обсягом 55,5 д.а.

Інститут є відомим за кордоном центром підготовки наукових кадрів. У звітному періоді польські вчені захистили тут 1 докторську та 2 кандидатські дисертації. 5 провідних вчених Інституту були залучені до читання лекцій в закордонних організаціях-партнерах.

Інститут регіональних досліджень НАН України в особі д.е.н., проф. В. С. Кравціва, д.е.н., проф. Н. А. Мікули бере участь в роботі Українсько-польської міжурядової Координаційної Ради з питань міжрегіонального співробітництва. Вчені Інституту беруть участь у засіданнях Національного представництва України в Карпатському Єврорегіоні та інших міжвідомчих структурах при центральних та регіональних органах влади.

В Інституті склався висококваліфікований колектив вчених та спеціалістів, здатних вирішувати поставлені перед ним наукові завдання.

На початок 2011 р. в Інституті працювало 75 наукових працівників (сумісників – 15), з яких докторів наук – 19 (сумісників – 8), кандидатів наук – 42 (сумісників – 7).

З 2006 по 2010 р. після закінчення аспірантури на роботу до Інституту прийнято 11 осіб.

З 2006 р. по теперішній час зросла чисельність наукової молоді віком до 35 років (з 28 до 35).

На сьогодні 14 співробітників з наукової молоді мають ступінь кандидата економічних наук.

У звітному періоді 3 молоді науковці Інституту отримували стипендію Президента України та 6 – стипендію НАН України для молодих учених.

Молоді вчені Інституту неодноразово виборювали гранти для проведення досліджень молодих вчених. Так, у 2006 р. за кошти гранту Президента України для обдарованої молоді к.е.н. О. Т. Риндзак виконувала проект «Активізація наукової діяльності молоді з метою забезпечення інноваційного розвитку економіки», а к.е.н. І. З. Сторонянська – проект «Міжрегіональна інтеграція в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні». У 2007 р. к.е.н. С. Д. Щеглюк отримала грант для молодих вчених від Президії НАН України для виконання науково-дослідної роботи на тему «Стратегічні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні в контексті формування нових видів економічної діяльності». У 2010 р. д.е.н. І. З. Сторонянська виконала проект «Оцінка конвергенції регіонального соціально-економічного розвитку в світлі міжрегіональної інтеграції в Україні» за кошти гранту Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених.

У 2006 р. к.е.н. М. І. Мельник нагороджена золотою медаллю Української федерації вчених за перспективні наукові дослідження в галузі гуманітарних наук.

У 2009 р. к.е.н. О. М. Луцків, к.е.н. А. В. Шевчук, к.е.н. С. Д. Щеглюк у складі авторського колективу нагороджені Премією Верховної Ради України най-

талановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних досліджень та наукових розробок за цикл наукових праць під загальною назвою «Інноваційні та інформаційно-технологічні домінанти активізації соціально-економічного розвитку регіону».

Постановою Верховної Ради України від 23.12.2010 р. №2875-VI д.е.н. І. З. Сторонянській призначено іменну стипендію Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених.

При Інституті функціонує аспірантура і докторантура та діє спеціалізована вчена рада Д 35.154.01 із правом захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата наук за спеціальностями: 08.00.05 – «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка»; 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством»; 08.00.07 – «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика». В Інституті діє також спеціалізована вчена рада К 35.154.02 на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит».

За період 2006-2010 рр. аспірантуру за держзамовленням закінчили 32 аспіранти, захистили дисертації 20 випускників аспірантури (62,5%). В цільовій аспірантурі навчалися 8 аспірантів. Докторантуру за держзамовленням у період 2006-2010 рр. закінчили 12 докторантів, захистили дисертації 8 випускників докторантури (67,7%). Всього за звітний період аспірантами, докторантами та співробітниками Інституту захищено 9 докторських та 31 кандидатські дисертації. Щорічно зростає і кількість здобувачів наукового ступеня, прикріплених в Інституті (з 10 у 2006 р. до 41 у 2010 р.).

Серед відзнак, отриманих науковцями Інституту у звітному періоді, можна відзначити такі:

- у 2007 р. д.т.н. М. М. Габрель у складі групи фахівців був відзначений обласною премією в галузі культури, мистецтва та архітектури ім. І. Левитського;
- у 2008 р. д.е.н., проф. С. Й. Вовканичу було присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України»;
- у 2009 р. д.е.н. В. С. Кравціва – директора Інституту – обрано дійсним членом Європейської академії природничих наук (м. Ганновер).
- у 2010 р. вченому секретарю Інституту к.е.н. В. І. Жовтанецькому присвоєно почесне звання «Заслужений економіст України»;
- Ряд учених установи нагороджені Почесними Грамотами Президії НАН України, Центрального комітету профспілки працівників НАН України, Львівської обласної державної адміністрації та Львівської обласної ради.

Висновки:

1. Теоретико-методологічний та методичний рівень проведених Інститутом фундаментальних і прикладних наукових досліджень, спрямованих на розробку наукових основ регіональної політики, обґрунтування перспектив ефективного використання природно-ресурсного, соціально-демографічного, інноваційно-інвестиційного потенціалу територій, підвищення їх конкурентоспроможності та активізацію розвитку транскордонного співробітництва відповідають стратегічним завданням, які поставлені перед економічною наукою

2. Результати фундаментальних досліджень та прикладні розробки з широкого спектру проблем регіонального розвитку висвітлені у наукових доповідях, доповідних записках рекомендаціях, які надіслані Верховній Раді України, Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерствам та

відомствам і використані ними при підготовці та прийнятті законодавчих і нормативних актів, документів програмного та концептуального характеру.

3. Реальним внеском Інституту в наукове забезпечення реалізації регіональної політики є підготовлені і представлені регіональним органам державного управління та місцевого самоврядування програмні, концептуальні, методичні, експертно-аналітичні, прогнозні матеріали.

4. Інститут координує свою діяльність з науково-дослідними установами Відділення економіки НАН України, Західним науковим центром НАН України та МОНМС України, іншими академічними установами, багатьма міністерствами та відомствами України, Національним інститутом стратегічних досліджень при Президентові України.

5. Інститут активно працює в напрямку поглиблення наукових зв'язків з вищими навчальними закладами Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України. Розвиваються нові форми кооперації академічної науки та вищої школи, зокрема в рамках науково-навчального комплексу "Економосвіта" та 8 спільних із вищими навчальними закладами філій кафедр з економічних дисциплін.

6. Успішно розвивається міжнародне наукове співробітництво Інституту із науково-дослідними установами країн ЄС, Росії, Білорусі, яке реалізується у формі організації спільних наукових конференцій та семінарів, підготовці наукових кадрів, публікації статей, реалізації спільних проектів.

7. За 2006-2010 рр. зберігалась стабільна тенденція до збільшення кількості та обсягу наукових публікацій співробітників, в тому числі в зарубіжних наукових виданнях.

8. Кадрова політика в Інституті здійснювалась з орієнтацією на підвищення професійного рівня наукових кадрів, омолодження кадрового складу, його поповнення науковцями вищої кваліфікації.

Разом з цим, в діяльності Інституту у звітному періоді існували певні проблеми організаційного та фінансового характеру.

Залишається гострою проблема фінансового забезпечення діяльності Інституту, зокрема збільшення обсягів госпдогвірної тематики. Потенційні замовники наукової продукції Інституту, а це в першу чергу органи центральної, регіональної влади та місцевого самоврядування, попри їх зацікавленість у здійсненні Інститутом актуальних для регіонів прикладних досліджень, у сьогоdnішніх умовах не мають достатніх можливостей для їх фінансування.

Існують труднощі і у питаннях інформаційно-статистичного забезпечення проведення досліджень та моніторингу соціально-економічних явищ та процесів в регіонах.

До пріоритетних завдань подальшої наукової та науково-організаційної діяльності Інституту необхідно віднести:

- наукове забезпечення регіональної політики, адаптацію тематики науково-дослідних робіт до сучасних умов суспільного розвитку та глобалізаційних викликів та у відповідності до стратегічних завдань, які стоять перед економічною наукою;
- активізацію роботи наукового колективу Інституту щодо збільшення обсягів фінансування за рахунок спеціального фонду бюджету, розширення госпдогвірної тематики, виконання конкурсних тем та грантів, у т.ч. міжнародних;
- організацію комплексних досліджень з іншими установами Відділення економіки НАН України;

- вдосконалення координації діяльності Інституту з органами центральної та регіональної влади, активізацію роботи з підготовки документів концептуального та прогностичного характеру, національних доповідей, методичних рекомендацій і методик та їх впровадження в практичну діяльність органів влади;
- розширення практики проведення круглих столів з обговорення актуальних проблем соціально-економічного розвитку регіонів України та оприлюднення результатів досліджень;
- вдосконалення роботи у науково-навчальних комплексах, створених за участю Інституту, забезпечення виконання спільних проєктів, впровадження результатів досліджень у навчальний процес та практику господарювання;
- подальший розвиток електронних інформаційних ресурсів з метою популяризації наукових досліджень, активізацію участі провідних наукових працівників Інституту щодо виступів у засобах масової інформації з профільних актуальних проблем;
- здійснення подальшої роботи із залучення до наукової роботи здібної молоді та поповнення колективу Інституту науковцями вищої кваліфікації.

Кравців В. С. Институт региональных исследований НАН Украины за 2006-2010 гг.: достижения, проблемы, перспективы.

В сжатом виде изложены основные результаты научной и научно-организационной деятельности Института региональных исследований НАН Украины за 2006-2010 гг. Показаны теоретические достижения ученых, приведены итоги внедрения результатов исследований в практику. Освещены наиболее важные достижения в научно-организационной деятельности, издании научных трудов, развитии международных связей. Определены приоритетные задачи дальнейшей научной и научно-организационной деятельности Института.

Ключевые слова: научно-организационная деятельность, научные разработки, конференции, издательская деятельность, сотрудничество, научные кадры.

Kravtsiv V. S. The Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine during 2006-2010: Achievements, Problems and Perspectives.

Main results of scientific and organizational activity of the Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine during 2006-2010 are shortly presented. Theoretical achievements of the scientists are shown and the summary of research results' practical application is outlined. The most important achievements in scientific and organizational activity, tractates publishing and international relations development are presented. Priority tasks for the future scientific and organizational activity of the Institute are specified.

Key words: scientific and organizational activity, scientific research results, conference, publishing activity, cooperation, scientific personnel.

Надійшло 29.02.2012 р.